

BMT KO'P TILLI INSTITUTSIONAL DISKURSIDA TERMINOLOGIK VARIATIVLIK, SEMANTIK EKVIVALENTLIK VA UYG'UNLASHTIRISH MEXANIZMLARINING KORPUS ASOSIDAGI TADQIQI

Gafarova Zumrad Zoxirjonovna

Xorijiy til va ijtimoiy fanlar kafedrası mudiri,

Osiyo xalqaro universiteti

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

gafarovazumrad@oxu.uz

Orcid: 0009-0003-6034-6150

Telefon: +998 94 778 86 68

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21950043>

Annotatsiya. Mazkur maqolada Birlashgan Millatlar Tashkiloti ko'p tilli institutsional diskursida terminologik variativlik, semantik ekvivalentlik hamda terminlarni uyg'unlashtirish mexanizmlarini maxsus parallel korpus asosida tadqiq etish masalalari yoritiladi. Tadqiqotning asosiy muammosi bir institutsional konseptning turli tillarda bir necha terminologik variantlar orqali ifodalanishi va mazkur variantlarning semantik hajmi, funksional xususiyati hamda institutsional maqomi har doim ham o'zaro to'liq mos kelmasligi bilan belgilanadi. Natijada tarjima matnlarida terminologik variativlik ayrim hollarda tabiiy lingvistik hodisa sifatida namoyon bo'lsa, boshqa hollarda semantik noaniqlik va terminologik nomuvofiqlikni yuzaga keltirishi aniqlandi.

Kalit so'zlar: BMT diskursi, parallel korpus, terminologik variativlik, semantik ekvivalentlik, terminologik uyg'unlashtirish, institutsional diskurs, korpus lingvistikasi, tarjima ekvivalentligi, maxsus terminologiya.

Kirish (Introduction)

Zamonaviy xalqaro institutsional kommunikatsiyaning eng muhim xususiyatlaridan biri uning ko'p tillilik tamoyili asosida tashkil etilishidir. Xalqaro tashkilotlar faoliyatida bir xil huquqiy, siyosiy, iqtisodiy yoki ijtimoiy mazmunning bir necha tilda parallel tarzda ifodalanishi talab etiladi. Birlashgan Millatlar Tashkiloti bu jihatdan ko'p tilli institutsional kommunikatsiyaning eng yirik tizimlaridan biri hisoblanadi. BMT faoliyatiga oid terminologiya UNTERM kabi rasmiy ko'p tilli terminologik bazada jamlanadi; mazkur baza BMT faoliyatiga tegishli rasmiy terminlarni turli tillarda izchil qo'llashga ko'maklashadi. [1:234]

Biroq institutsional terminologiyani maxsus lug'atlar va terminologik bazalarda qayd etilishi real tarjima amaliyotida barcha terminlarning doimo mutlaq bir xilda ifodalanishini anglatmaydi. Bir manba tildagi termin turli hujjatlarda yoki bir necha tarjima amaliyotida turlicha ekvivalentlar orqali berilishi mumkin. Bunga tillarning ichki leksik-semantik imkoniyatlari, grammatik tuzilishi, tarjimon tanlovi, milliy terminologik an'ana, tarixiy vositachi tillarning ta'siri va ma'lum terminning muayyan kontekstdagi funksional o'zgarishi sabab bo'ladi.

Shu nuqtada tadqiqotning asosiy ilmiy muammosi yuzaga keladi. Muammoni lo'nda shaklda quyidagicha ifodalash mumkin: BMTning bir institutsional konsepti tarjima tilida bir nechta terminologik variant orqali ifodalanishi mumkin, biroq bu variantlarning barchasi ham konseptual jihatdan teng va institutsional jihatdan maqbul bo'lavermaydi. [2:233]

Demak, masala bir terminning bir nechta variantga ega ekanligining o'zida emas. Asosiy masala ushbu variantlarning qaysi biri ma'lum konseptni to'liq aks ettirishi, qaysi biri

kontekstga xos maqbul variant bo'lishi va qaysi holatda terminologik variativlik semantik nomuvofiqlikka olib kelishini aniqlashdan iborat.

Umumtil leksikasida sinonimik yoki uslubiy variativlik nutq boyligining tabiiy ko'rsatkichi sifatida qaralishi mumkin. Institutsional terminologiyada esa mazkur holat boshqacha xususiyat kasb etadi. Chunki xalqaro huquq, inson huquqlari, xavfsizlik, migratsiya, barqaror rivojlanish yoki gumanitar faoliyatga oid terminlar muayyan institutsional tushuncha bilan bog'langan bo'ladi. Shuning uchun ushbu terminning semantik chegarasi o'zgarsa, tarjima qilinayotgan institutsional konsept talqinida ham farq yuzaga kelishi mumkin. [3:130]

Masalan, manba tildagi bir terminning tarjima tilida ikki yoki uch xil variantda ifodalanishi tashqi jihatdan sinonimiya sifatida ko'rinadi. Ammo parallel kontekstlar qiyoslanganda mazkur variantlardan biri kengroq ma'noni, ikkinchisi torroq terminologik mazmunni, uchinchi esa boshqa institutsional sohada shakllangan tushunchani ifodalashi mumkin. Bunday vaziyatda terminologik variativlik leksik hodisa doirasidan chiqib, konseptual ekvivalentlik muammosiga aylanadi.

Shuning uchun terminologik tadqiqotlarda faqat lug'aviy moslikni aniqlash yetarli emas. Termin qaysi konseptni ifodalayotgani, qaysi kontekstlarda qo'llanayotgani, qanday birliklar bilan muntazam birikishi va institutsional hujjatlarda qay darajada barqaror ekanligini aniqlash talab qilinadi.

Korpus lingvistikasi aynan shu ehtiyojni qondirish imkonini beradi. Mona Baker korpus metodlarini tarjimashunoslikka tatbiq etish orqali tarjima matnlaridagi tizimli qonuniyatlarni autentik materiallar asosida aniqlash imkoniyatini ko'rsatgan. Maxsus til tadqiqotida korpusdan foydalanish esa terminlarning real professional diskursdagi qo'llanishini, ularning chastotasi, birikuvchanligi va kontekstual xususiyatlarini tekshirishga imkon beradi. Bowker va Pearson maxsus korpuslarni aynan sohaviy til va terminologiyani o'rganishning amaliy vositasi sifatida tavsiflaydi. [4:120]

Mazkur tadqiqotning maqsadi BMT ko'p tilli institutsional diskursida uchraydigan terminologik variativlik va semantik ekvivalentlik munosabatlarini maxsus parallel korpus asosida aniqlash hamda terminologik birliklarni uyg'unlashtirishning ilmiy mexanizmini ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqotda terminologik variativlikning yuzaga kelish sabablari, semantik ekvivalentlikning darajalari, maqbul variantlilik va terminologik nomuvofiqlikning farqlari, shuningdek korpus ma'lumotlari asosida ustuvor terminni tanlash mezonlari tahlil qilinadi.

Materiallar va metodlar (Materials and methods)

Tadqiqot materiali sifatida BMTning ko'p tilli institutsional hujjatlaridan shakllantiriladigan maxsus parallel korpus nazarda tutiladi. Mazkur korpus BMT Bosh Assambleyasi va Xavfsizlik Kengashi rezolyutsiyalari, deklaratsiyalar, konvensiyalar, xalqaro bitimlar, inson huquqlariga oid hujjatlar, barqaror rivojlanish materiallari, gumanitar va migratsion hujjatlar hamda tegishli institutsional hisobotlarni qamrab olishi mumkin.

Parallel korpusni tanlashning asosiy sababi shundaki, unda bir xil mazmunning turli tillardagi real ifodalarini bevosita qiyoslash imkoniyati mavjud. Oddiy lug'atda bir termin uchun bir yoki bir nechta tarjima ekvivalenti ko'rsatiladi, biroq ularning qaysi kontekstda, qanday chastotada va qanday birikmalar doirasida qo'llanishi to'liq namoyon bo'lmaydi. Parallel korpus esa manba matndagi terminning tarjima matnida qanday realizatsiya qilinganini segmentma-segment aniqlash imkonini beradi.

Korpus shakllantirilganda hujjatlarning institutsional mansubligi, janri, sanasi, mavzusi, manba va tarjima tillari kabi metama'lumotlarning saqlanishi muhim hisoblanadi. Chunki terminologik variantlilik ayrim hollarda faqat til omili bilan emas, balki matn janri yoki institutsional funksiyasi bilan ham izohlanadi.

Masalan, bir termin huquqiy hujjatda qat'iyroq normativ ma'noga ega bo'lishi, tahliliy hisobotda esa nisbatan kengroq mazmunda ishlatilishi mumkin. Shu sababli terminologik ekvivalentlik kontekstdan ajratilgan holda baholanmasligi kerak.

Tadqiqotning birinchi amaliy bosqichida terminologik nomzodlar ajratib olinadi. Bunda chastotaviy ro'yxatlar, kalit birliklarni aniqlash, n-grammalar, kollokatsiyalar va sohaviy kontekstlardan foydalanish mumkin. BMT institutsional diskursida ko'p komponentli terminlar katta ulushni tashkil etgani sababli faqat bir so'zli terminlar emas, balki *sustainable development, international peace and security, peacekeeping operation, human rights mechanism, internally displaced persons* kabi terminologik birikmalar ham tadqiqot obyekti sifatida qaraladi. [5:90]

Keyingi bosqichda aniqlangan termin manba va tarjima matnlaridagi mos segmentlarda qidiriladi. Shunda bitta manba terminining tarjima tilida necha xil ekvivalent bilan ifodalanishi aniqlanadi. Agar bir termin muntazam ravishda bir xil ekvivalent orqali ifodalansa, terminologik barqarorlik darajasi yuqori deb baholanishi mumkin. Agar ayni konsept turli variantlar bilan ifodalansa, ularning sabab va semantik farqlari alohida tahlil qilinadi.

Tadqiqotda semantik ekvivalentlik bir o'lchovli emas, balki bir necha qatlamlardan tashkil topgan hodisa sifatida qaraladi.

Birinchidan, **leksik ekvivalentlik** manba va tarjima terminlarining lug'aviy mazmuni o'rtasidagi moslikni ko'rsatadi. Biroq bu eng boshlang'ich bosqichdir.

Ikkinchidan, **konseptual ekvivalentlik** terminlar ifodalagan sohaviy tushunchalarning chegarasi va mazmuni mos kelishini anglatadi. Terminologik uyg'unlashtirishda aynan ushbu mezon markaziy ahamiyatga ega.

Uchinchidan, **funksional ekvivalentlik** terminning muayyan institutsional vazifani bir xil darajada bajara olishini anglatadi.

To'rtinchidan, **kollokatsion ekvivalentlik** terminning muayyan so'zlar bilan muntazam birikishi va tarjima tilida shu sohaga xos tabiiy terminologik kombinatsiyalarni hosil qilishini ko'rsatadi.

Beshinchidan, **institutsional ekvivalentlik** tarjima variantining rasmiy yoki professional muhitda qabul qilinganlik darajasini belgilaydi.

Shunday qilib, semantik ekvivalentlik faqat "bir so'zning ikkinchi tildagi ma'nosi" bilan chegaralanmaydi. Institutsional termin uchun ekvivalentlikning to'liq modeli *leksik moslik + konseptual aniqlik + funksional muvofiqlik + kollokatsion barqarorlik + institutsional maqbullik* birligi asosida yuzaga keladi. [10:23]

Uyg'unlashtirish metodologiyasini ishlab chiqishda ISO 860:2007 tamoyillari ham muhimdir. Mazkur standart uyg'unlashtirishni faqat termin shakllariga emas, balki tushunchalar, tushunchalar tizimi va ta'riflarni o'zaro muvofiqlashtirishga qaratilgan metodologik jarayon sifatida belgilaydi. Shu nuqtai nazardan, BMT terminologiyasi tahlilida avval konseptual moslik, undan keyingina lingvistik shaklning maqbulligi aniqlanishi lozim.

Natijalar (Results)

Korpusga asoslangan tahliliy model terminologik variativlikning bir xil mohiyatga ega bo'lmagan hodisa ekanligini ko'rsatadi. Eng avvalo, manba tildagi bitta terminning tarjima tilida bir necha shaklda uchrashi avtomatik ravishda xato yoki nomuvofiqlik deb baholanmasligi kerak.

Ayrim variantlar tilning ichki grammatik va leksik qonuniyatlari bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Masalan, birikma tarkibining o'zgarishi, aniqllovchi va aniqlanmish tartibi, morfologik shakllar yoki so'z yasash modellari tufayli yuzaga kelgan variantlar ko'pincha bir xil konseptual mazmunni saqlab qoladi.

Boshqa hollarda esa variantlar o'rtasidagi farq konseptual darajaga ko'tariladi. Tarjima tilidagi ikki shakl tashqi jihatdan bir-biriga yaqin bo'lsa-da, ulardan biri manba termining barcha semalarini ifodalashi, boshqasi esa konseptning faqat ayrim qismini qamrab olishi mumkin. Bunday holatda formal sinonimiyani semantik ekvivalentlik bilan tenglashtirish metodologik jihatdan noto'g'ri bo'ladi.

Tahlil natijasida terminologik variativlikni ikki asosiy turga ajratish maqsadga muvofiq ekanligi ko'rinadi: *maqbul terminologik variativlik va terminologik nomuvofiqlik*.

Maqbul variativlikda shakliy farq mavjud bo'lsa-da, asosiy institutsional konsept saqlanadi. Misol uchun, grammatik qayta tuzilish, so'z tartibidagi o'zgarish yoki mazmunni tabiiyroq ifodalovchi sintaktik variant manba konseptining chegaralarini o'zgartirmasa, bunday shakl terminologik tizim uchun xavf tug'dirmaydi.

Terminologik nomuvofiqlikda esa variantlar o'rtasidagi farq tushunchaning semantik hajmiga ta'sir ko'rsatadi. Manba terminining ma'nosi torayishi, kengayishi yoki unga yangi semantik komponent qo'shilishi mumkin. Aynan shu holatda uyg'unlashtirish zarurati paydo bo'ladi.

Shunday qilib, quyidagi bog'liqlik aniqlanadi:

variativlik + konseptual barqarorlik = maqbul terminologik variant

aksincha,

variativlik + konseptual beqarorlik = terminologik nomuvofiqlik.

Tahlilning yana bir muhim natijasi shundaki, terminning chastotasi uning avtomatik ravishda eng to'g'ri ekvivalent ekanligini anglatmaydi. Korpusda eng ko'p uchragan shakl ayrim hollarda tarjima an'anasi yoki tarixiy ta'sir natijasida keng tarqalgan bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, kamroq qo'llangan boshqa variant manba konseptining semantik tuzilishini aniqroq ifodalashi ehtimoli mavjud.

Shu sababli terminologik uyg'unlashtirishda chastota birlamchi, ammo yakka mezon emas. U konseptual aniqlik, matnlararo barqarorlik, kollokatsion xususiyat va institutsional maqbullik bilan birga baholanishi lozim. [8:13-20]

Masalan, korpusda bir manba terminiga uchta tarjima varianti mos kelganini tasavvur qilamiz. Birinchi variant matnlarning katta qismida uchraydi, lekin faqat ma'lum janrga xos. Ikkinchi variant kamroq uchraydi, biroq turli institutsional hujjatlarda izchil ishlatiladi va konseptual jihatdan aniq. Uchinchi variant esa epizodik va semantik jihatdan noaniq. Bunday vaziyatda faqat chastota bo'yicha birinchi variantni standartlashtirish ilmiy asosga ega bo'lmaydi. Korpus taqsimoti va konseptual tahlil ikkinchi variantning afzal ekanligini ko'rsatishi mumkin.

Shundan kelib chiqib, terminologik birlikni uyg'unlashtirish uchun quyidagi mezonlarning integratsiyasi zarurligi aniqlanadi: chastotaviy barqarorlik, janrlararo taqsimot,

konseptual moslik, kollokatsion barqarorlik, tarjimadagi muntazamlik va institutsional qabul qilinganlik.

Tadqiqot natijalari terminologiya faqat alohida soʻzlar doirasida emasligini ham koʻrsatadi. BMT institutsional diskursi koʻp miqdordagi koʻp komponentli terminlar, turgʻun birikmalar va formulali konstruksiyalar bilan tavsiflanadi. Shu sababli terminologik uygʻunlashtirishning obyekti alohida termin bilan cheklanmasdan, terminologik birikma, institutsional kollokatsiya va diskursiv formulalarni ham qamrab olishi kerak.

Masalan, *in accordance with international law, within the framework of, reaffirming its commitment to, Member States are encouraged to* kabi konstruksiyalarda alohida soʻzlarning lugʻaviy tarjimasi emas, butun institutsional formulani barqaror va funksional jihatdan ekvivalent shaklda ifodalash muhimdir.

Shu asosda tahlil birliklarining quyidagi ierarxiyasi shakllanadi:

termin → *koʻp komponentli termin* → *institutsional kollokatsiya* → *terminologik-frazeologik birlik* → *institutsional diskurs formulasi*.

Mazkur ierarxiya terminologik uygʻunlashtirishning soʻz darajasidan diskurs darajasigacha kengayishini koʻrsatadi. [9:27]

Tadqiqot natijasida terminologik variantlarga uch xil maqom berish mumkinligi ham asoslanadi. Birinchi guruh – **ustuvor termin**, yaʼni semantik, konseptual va institutsional jihatdan eng asoslangan ekvivalent. Ikkinchi guruh – **maqbul variant**, yaʼni muayyan kontekstda qoʻllanishi mumkin boʻlgan, lekin asosiy standart shakl hisoblanmaydigan birlik. Uchinchi guruh – **tavsiya etilmaydigan variant**, yaʼni semantik jihatdan noaniq, institutsional jihatdan beqaror yoki konsept chegarasini notoʻgʻri ifodalovchi birlik.

Natijada terminologik uygʻunlashtirish mexanizmi quyidagi mantiqiy ketma-ketlik asosida shakllantiriladi: dastlab termin korpusdan ajratib olinadi; undan keyin parallel segmentlardagi barcha tarjima ekvivalentlari aniqlanadi; ularning semantik va konseptual tarkibi qiyoslanadi; variantlarning chastotasi va matnlararo taqsimoti oʻrganiladi; kollokatsion muhit tekshiriladi; institutsional terminologik manbalar bilan solishtiriladi va yakunda ustuvor hamda maqbul variantlar tasniflanadi.

Demak, uygʻunlashtirishning asosiy yoʻnalishi variantlarni yoʻq qilish emas, balki ularning terminologik maqomini aniqlashdan iborat.

Muhokama (Discussion)

Olingan natijalar terminologik variativlikni faqat salbiy hodisa sifatida talqin qilish toʻgʻri emasligini koʻrsatadi. Til tabiatan variativ tizim boʻlgani sababli terminologiyada ham maʼlum darajada variantlilikning mavjudligi tabiiydir. Biroq institutsional diskursda bu erkinlik konseptual aniqlik talabi bilan chegaralanadi.

Shu sababli “terminlarni standartlashtirish” va “terminlarni uygʻunlashtirish” tushunchalarini farqlash lozim. Standartlashtirish odatda bir shaklni norma sifatida belgilashga qaratiladi. Uygʻunlashtirish esa undan kengroq jarayon boʻlib, avval terminlar ortidagi konseptlarning oʻzaro mosligini aniqlashni talab qiladi. ISO 860:2007 ham uygʻunlashtirishni tushuncha va termin darajasini qamrab oladigan metodologik jarayon sifatida belgilaydi.

Demak, samarali uygʻunlashtirishning mantiqiy ketma-ketligi “avval terminni tanlash, keyin uning maʼnosini tekshirish” shaklida emas, aksincha “avval konseptni aniqlash, keyin ushbu konsept uchun eng mos terminologik shaklni tanlash” tarzida boʻlishi kerak. [12:91]

Maxsus parallel korpus bu jarayonda muhim empirik vosita vazifasini bajaradi. U tarjimon yoki terminologning intuitiv qarorini to'liq inkor etmaydi, aksincha uni real matn dalillari bilan tekshirish imkonini beradi. Korpusda ma'lum terminning yuzlab kontekstlarda qanday tarjima qilingani kuzatilganda uning real institutsional xatti-harakati namoyon bo'ladi.

Korpus tahlili, ayniqsa, ingliz-o'zbek terminologik munosabatlarida muhim. O'zbek tilidagi xalqaro institutsional terminlarning ayrimlari ingliz tilidan to'g'ridan-to'g'ri o'zlashtirilgan yoki tarjima qilingan bo'lsa, boshqa bir qismi tarixan rus tili orqali shakllangan bo'lishi mumkin. Natijada bir konsept uchun bevosita inglizcha modelga yaqin shakl bilan rus terminologik an'anasi ta'siridagi shakl parallel qo'llanishi ehtimoli mavjud.

Bu esa kelgusida ingliz-rus-o'zbek uch tilli parallel material asosida terminologik vositachilik mexanizmlarini ham tekshirish imkonini beradi. Natijada terminning faqat hozirgi tarjimasi emas, uning o'zbek terminologik tizimida qanday shakllangani va qaysi manba orqali kirib kelgani ham aniqlanishi mumkin.

BMTning UNTERM bazasi yuz minglab terminologik birliklar, rasmiy nomlar va frazeologik ma'lumotlarni jamlagani sababli korpus tahlilida institutsional verifikatsiya manbasi sifatida alohida ahamiyatga ega. Shunga qaramay, o'zbek tili BMTning rasmiy olti tili tarkibiga kirmagani uchun ingliz-o'zbek yo'nalishida mustaqil korpus va terminologik bazalarni yaratish ilmiy va amaliy jihatdan muhimdir.

Bunday baza oddiy "inglizcha termin — o'zbekcha tarjima" shaklidagi ikki ustunli lug'atdan farq qilishi kerak. Har bir termin uchun uning ta'rifi, konseptual sohasi, manba hujjati, real konteksti, kollokatsiyalari, aniqlangan variantlari, tavsiya etilgan shakli va izohi berilishi maqsadga muvofiq. [14:46]

Natijada parallel korpus lingvistik tadqiqot vositasidan terminografik resurs yaratish vositasiga aylanadi. Bu esa tarjimonlar, muharrirlar, xalqaro munosabatlar sohasi mutaxassislari va terminologlar uchun yagona ilmiy asosga ega terminologik tizimni shakllantirishga yordam beradi.

Xulosa (Conclusion)

BMT ko'p tilli institutsional diskursida terminologik variativlik, semantik ekvivalentlik va uyg'unlashtirish bir-biridan ajratib bo'lmaydigan o'zaro bog'liq hodisalar hisoblanadi. Tadqiqotning markaziy muammosi bir institutsional konseptning turli tarjima variantlari bilan ifodalanishi va ushbu variantlar semantik jihatdan har doim ham teng qiymatga ega bo'lmasligida namoyon bo'ladi.

Korpus asosidagi tahlil terminologik variativlikni ikki turga — konseptual barqarorlikni saqlovchi maqbul variativlik hamda semantik noaniqlik yuzaga keltiruvchi terminologik nomuvofiqlikka ajratish imkonini beradi.

Semantik ekvivalentlikni aniqlashda leksik moslikning o'zi yetarli emas. Terminlar konseptual aniqlik, funksional muvofiqlik, kontekstual barqarorlik, kollokatsion moslik va institutsional maqbullik asosida kompleks baholanishi lozim.

Tadqiqot natijasida terminologik uyg'unlashtirishning korpusga asoslangan mexanizmi termini ekstraksiya qilish, parallel segmentlarni moslashtirish, tarjima ekvivalentlarini aniqlash, semantik-konseptual verifikatsiya, variativlikni tasniflash, korpus validatsiyasi, maqbul termini tanlash va terminologik kodifikatsiyalash bosqichlaridan iborat ekanligi asoslandi.

Bunda uyg'unlashtirishning maqsadi barcha variantlarni sun'iy ravishda bitta shaklga keltirish emas, balki ularni ustuvor termin, maqbul variant va tavsiya etilmaydigan variant sifatida ilmiy mezonlar asosida tasniflashdan iborat.

Shu jihatdan maxsus parallel korpus BMT institutsional terminologiyasining real qo'llanishini aniqlash, tarjima variantlarini qiyoslash va ularning semantik-ekvivalentlik darajasini belgilashga imkon beradigan samarali empirik vosita sifatida namoyon bo'ladi. Mazkur metodologiya kelgusida ingliz-o'zbek BMT hujjatlari parallel korpusini yaratish, o'zbek tilidagi xalqaro institutsional terminlarni me'yorlashtirish va ko'p tilli terminologik bazani shakllantirish uchun nazariy hamda amaliy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Baker, M. (1993). *Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications*. In M. Baker, G. Francis & E. Tognini-Bonelli (Eds.), *Text and Technology: In Honour of John Sinclair*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
2. Baker, M. (1995). *Corpora in Translation Studies: An Overview and Some Suggestions for Future Research*. *Target*, 7(2), 223–243.
3. Bowker, L., & Pearson, J. (2002). *Working with Specialized Language: A Practical Guide to Using Corpora*. London/New York: Routledge.
4. Cabré, M. T. (1999). *Terminology: Theory, Methods and Applications*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
5. Faber, P. (Ed.). (2012). *A Cognitive Linguistics View of Terminology and Specialized Language*. Berlin/Boston: De Gruyter Mouton.
6. ISO. (2007). *ISO 860:2007. Terminology Work — Harmonization of Concepts and Terms*. Geneva: International Organization for Standardization.
7. Laviosa, S. (2002). *Corpus-Based Translation Studies: Theory, Findings, Applications*. Amsterdam/New York: Rodopi.
8. McEnery, T., & Hardie, A. (2012). *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*. Cambridge: Cambridge University Press.
9. McEnery, T., Xiao, R., & Tono, Y. (2006). *Corpus-Based Language Studies: An Advanced Resource Book*. London/New York: Routledge.
10. Pearson, J. (1998). *Terms in Context*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
11. Sager, J. C. (1990). *A Practical Course in Terminology Processing*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
12. Sinclair, J. (1991). *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press.
13. Temmerman, R. (2000). *Towards New Ways of Terminology Description: The Sociocognitive Approach*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
14. United Nations. *UNTERM: United Nations Terminology Database*. Department for General Assembly and Conference Management.